

Пророкът на Аллах е казал: „Войната е измама“.
Ал-Бухари

I

Мнозина биха ме нарекли нечестен човек, но поне винаги съм бил откровен със себе си. Мисля, че в това има известна честност.

Аз съм братът на Али. Родени сме в село, което вече не съществува, и семейството ни не беше голямо, нито заможно. Войната, която дойде след руснаците, но преди американците, уби родителите ни. Имам само смътни спомени от тях. Баща ми чисти своя автомат „Калашников“, който стоеше скрит в купчината дърва край вратата. Търка частите му с намаслени парцали, а мирисът на оръжеен метал е някак успокояващ. Помня и малката тайна между майка ми и мен. Веднъж в месеца тя отброяваше от парите, припечелени от баща ми от земеделие или сражения в планините, и ме изпращаше заедно с брат ми Али от нашето село, Сперкай, до големия пазар в Оргун, намиращ се на два дни път пеша. На пазара в Оргун се продаваше всичко: подправки и фини масла за готвене, свещи, с които да осветяваме дома си, и платове, с които да кърпим дрехите си, но майка ми винаги ми поверяваше и една специална покупка. На тръгване мушваше в ръката ми допълнителна монета, открадната от баща ми. И на пазара, сред претърпаните сергии, аз се изплъзвах от зоркия поглед на брат си, за да ѝ купя пакет цигари – нещо забранено за една жена.

Щом се приберяхме у дома, пъхвах пакета в нейното скривалище – брезовата люлка, в която бе люляла Али и мен като бебета. Къщата ни бе малка – две стаи със сламени покриви,

дворче помежду им и измазан с кал дувар околоръст. Люлката стоеше в стаята, която деляхме двамата с брат ми. Майка ми за нищо на света не искаше да се раздели с нея – тя бе единственото нещо, което наистина ѝ принадлежеше. Вечер, след връщането ни от пазара, се вмъкваше в стаята, пристъпвайки с малките си, обути в сандали крака по килимите, покрити пръстения под. Пламъкът на свещта трептеше, прикрит от дланта ѝ, и хвърляше сенки, състарявайки младото ѝ лице. Очите ѝ се местеха предпазливо, едното кафяво, а другото зелено – дефект по рождение или пък поличба. Сетне се привеждаше тихо над люлката, както бе правила и преди, за да ни накърми. Бръкваше под одеялата, в които навремето бе повивала брат ми и мен, и вземайки оставения пакет, излизаше обратно на двора. А аз отново се унасях в сън под лекия мирис на тютюнев дим, идещ отвън.

Тази тайна ме караше да се чувствам близък с майка си. През годините често съм се питал защо ми я бе поверила. Понякога съм си казвал, че е било, защото съм бил неин любимец. Но истината бе друга. Тя просто бе съзряла у мен собствената си способност за измама.

Както повечето мъже, и моят баща обработваше малък парцел. Той разбираше сложността на простите задачи – как да улови вечно изплъзващата се вода от селския карез¹, как да напоява полето с нея, как да прегради канавката с голям камък така, че да промени посоката ѝ, без тя да разяде насипа. Преподаваше уменията си на мен и Али и ние растяхме и работехме край него. Земята ни свързваше, здраво и сигурно като кръв.

През топлите летни месеци баща ми се отправяше към планините, за да се бие. Неговият отряд действаше под командването на хаканите, а по-късно се присъедини към Хезб-и-ислами, но съюзите семеняха често. Според брат ми, когато баща ни бил убит, групата му отново била с хаканите, но всички те вече се сражавали за талибаните. За едно момче тези неща не означавали много. Понякога се чудя колко означават дори за един мъж.

¹ Система за напояване, използваща подземни канали. – Б. пр.

Беше лято, когато за последно видях своите родители. Отрядът на баща ми бе нарушил заповедта на талибаните и бе се прибрал по домовете по-рано. Причината за неподчинението бе, че талибаните ги накарали да събират данък на някакъв път, което също ми бе непонятно. В онова утро баща ми още спеше, докато майка ми приготвяше закуската на двора. Али и аз нямахме работа за вършене и отегчено се навъртахме наоколо, чакайки го да се събуди. Явно сме досадили на майка си, защото тя ни прогони да събираме кедрови ядки в гората. Щом стигнахме високите дървета, растящи на хълма край селото, Али започна да се катери по тях и да тръска клоните. Аз събирах опадалите шишарки, сплесквах ги между два камъка и вадех семената.

През последната година Али бе заякнал доста и се катереше уверено, придърпвайки се с жилестите си ръце, без да спира, чак до самия връх. Аз от своя страна предпочитах да изпробвам всеки клон, да го поклащам, докато да се уверя, че ще издържи тежестта ми.

Той скоро щеше да навърши тринайсет и нямаше още дълго да минава за момче. Майка ни всяка година купуваше плат и ушиваше по един кат дрехи. Те бяха за Али, докато аз получавах неговите стари. Той обаче бе значително по-едър от мен, затова вечно трябваше да подгъвам крачолите и ръкавите си.

И двамата нямахме особено образование. Като момиче майка ми се бе научила да чете и пише в училище, построено от руснаците. Тя ни преподаде тези неща, но нищо повече. Баща ми никога не бе стъпвал в училище. Вместо това се бе сражавал с руснаците. Сега, когато Али вече бе достатъчно голям, за да пътува сам, баща ми смяташе да го прати в медресето² в Оргун.

– Какво ще учиш там? – го попитах, вирнал глава, за да го виждам сред клоните.

– Откъде да знам. Ако знаех, нямаше да има нужда да уча.

– Значи през есента ще ни напуснеш?

² Мюсюлманско средно или висше училище. – Б. пр.

– Да, Азис, но ти ще ме виждаш, когато идваш на пазара. А след две години, щом пораснеш, може също да дойдеш при мен.

Той разтърси един голям клон и около мен се посипаха още шишарки. Продължих да вадя семената им и джобовете ми бяха почти пълни с тях, когато отдалеч долетя боботене на двигатели. Али ми махна с ръка и аз бързо се изкачих сред клоните.

Не разбрах онова, което се случи после. Споменът за него е като бродене по планинска пътека сред гъста мъгла – усещаш чукарите край себе си, но не ги виждаш. Първо се вдигна прахоляк от тичащи хора. След прахоляка се зададоха камиони – един голям контейнеровоз и няколко по-малки. Те изтласкаха като метла селяните пред себе си. Сетне се появиха въоръжени мъже. Те изглеждаха като баща ми, но започнаха да стрелят по навалищата.

Понечих да сляза от дървото, но Али ме улови за ръката и двамата останахме притиснати към ствола му. Една и съща мисъл се въртеше в главата ми отново и отново: баща ми също имаше оръжие, тези мъже трябваше да го познават. Скоро стрелбата приключи. Живи и мъртви бяха натоварени и заключени в контейнера. Озъртах се за баща си, но той не се виждаше никъде. Нападателяте започнаха да обикалят от къща на къща и да палят сламените покриви. Продължих да си казвам, че няма повод за тревога. Баща ми имаше автомат. Нищо лошо не можеше да му се случи.

Огньовете горяха през целия ден, а ние се криехме сред дърветата. Вятърът смени посоката си, давейки ни със задушлив дим от нашия дом. Нямахме вода. През нощта пожарът утихна, но това не ни донесе особено облекчение. На сутринта, гладни и жадни, се върнахме в селото. Камионите си бяха отишли. Сперкай се бе превърнал в безлюдно пепелище. От килимите в нашата къща бе останала само пепел върху пръстения под, а от люлката на майка ми – няколко почернели пръчки. Но автоматът на баща ми още бе скрит край вратата, под догарящата купчина дърва. Посегнах към повреденото оръжие, но Али ме перна през пръстите. Той не се интересуваше от него.

– Това вече не е нашият дом – каза.

– А къде ще отидем?

– Ти ще дойдеш с мен – бе отговорът, сякаш това бе някаква посока.

Поехме по познатия път към Оргун. Надявахме се да намерим работа в града, а може би и някакви вести за родителите си. Всеки ден просехме храна по улиците. Край нас се носеха коли, издигаха се сиви многоетажни сгради, от които влизаха и излизаха тълпи от хора. Клечахме пред входовете, а многолюдният град със същия успех можеше да е и празен. Никога не виждахме едно и също лице два пъти. Онези, които свеждаха очи към нас, го правеха с жал, сякаш бяхме обречени деца. Али бе почти мъж, но липсата на семейство го правеше малък.

Веднъж в Сперкай едно по-голямо момче ми разцепи устната. Щом разбра, баща ми ме отведе пред дома му и застанал на входната врата, поиска от баща му да го набие с пръчка. Онзи отказа и тогава баща ми, без повече уговорки, го удари в лицето и разцепи устната му по същия начин, както неговият син бе разцепил моята. Преди мъжът да успее да се изправи на крака, си тръгнахме и въпросът приключи. Докато вървахме към вкъщи, той ми обясни какво е бадал, или отмъщение. Каза ми че един мъж – мъж от племето пушун – е длъжен да извърши бадал, ако неговата нанг – което ще рече чест – бъде накърнена. Сега в Оргун всеки поглед на непознат ме караше с болка да копнея за времето, когато баща ми ще се върне и ще отмъсти на онези, които съжеляват синовете му.

Али и аз просехме през деня. Нощем напускахме Оргун и прекосяхме пустинната равнина към ниските хълмове, които обграждаха града. Тук спяхме заедно с другите момчета, останали без семейства. Деляхме с тях някоя пукнатина в земята или въглените на догарящ огън – всеки от нас чужд за останалите, сенки, смесени в съня. Някои се появяваха за една или две нощи, за да се изгубят после завинаги, други оставаха с години. Али ме предупреди да не се сприятелявам с тях. Той нямаше вяра на бедните като нас.

По този начин преживяхме две зими.

*
* *

Една вечер, докато тръгнахме от Оргун, се изви снежна буря. Вървахме, препъвайки се, из голата равнина. Прахолякът под нозете ни се превръщаше в кал. Топлината на телата ни топеше мокрия сняг по дрехите ни и те прогизваха. Бурята и тъмнината край нас не бяха нито черни, нито бели, а просто празни. Скоро се изгубихме. Наоколо нямаше нито дърво, нито долчинка, в която да се скрием. Далеч в пустошта зърнахме правоъгълна сянка. Дотътрихме се до нея, отворихме някакви метални врати на ръждиви панти и влязохме. Отвън студът хапеше, докато тук, вътре, бе по-различен, застоен и лепкав. Али драсна клечка кибрит. Убежището изглеждаше празно, но после в един ъгъл съзрях парцали, парчета от разкъсани дрехи. Събрах ги и брат ми запали тлеещ огън. Под танцуващите отражения на пламъците по металните стени се виждаха драскотини, белези и вдлъбнатини, сякаш някой се бе опитвал да разкъса шевовете им. Огънят угасна. Отвън бурята вилнееше. Аз седях в мрака до Али и треперех.

На сутринта се събудих сам. През открехнатата врата прозираше ивица ясносиньо небе. Мястото, което ни бе приютило, представляваше метален контейнер. Отвън брат ми бе коленичил в снега. Приближих и приклекнах до него.

– Ще се връщаме ли в Оргун? – попитах.

Той ми отговори полугласно, без да откъсва очи от далечните хълмове:

– Помниш ли кулата?

Проследих погледа му. На един от хълмовете се издигаше телевизионна кула. Тя се виждаше и от нашия дом в Сперкай. Нощно време на върха ѝ проблясваше червена светлинка, а баща ни разправяше една история, свързана със сребърния му пръстен – как малкият рубин на него бил направен от светлината на кулата и как той на млади години се качил чак до върха ѝ и го откраднал оттам. Не знам кога бях престанал да вярвам

на историята – във всеки случай дълго преди тази сутрин. Баща ми бе обещал на Али, че щом порасне, ще му даде пръстена. Али веднъж го попита още колко има да чака, а той му отговори, че ще го получи тогава, когато престане да бъде дете, мрънкащо за дрънкулки.

Сега Али вдигна ръка и аз видях върху нея червеното камъче.

– Откъде го взе? – попитах, обхванат от страх и надежда.

– Намерих го в ъгъла.

– Но той...

– Никога не би го зарязал, знам.

Приседнах до брат си в снега. Представих си как някой от мъжете, нападнали селото ни в онзи ден, е дръпнал пръстена от пръста на баща ми само за да го забрави по-късно – или още по-лошо, да го захвърли като непотребен боклук. Спомних си ръцете на баща си. Те открай време бяха силни – достатъчно силни, за да оставят белези по стените на контейнера. Али ме погледна и само за един миг очите му се навлажниха и изсъхнаха отново.

– И сега какво? – попитах.

– Мисля, че това ще е последният сняг за тази зима – каза той, като се изправи.

– Когато последният сняг се стопеше, баща ни отиваше в планините – отбелязах аз, заставайки до него.

– Да – рече Али с глас, тих като шепот. – Но аз ще измисля нещо по-добро, Азис.

И през лятото наистина го стори.

*

* *

Всичко започна с ръчната количка. Али я намери в едно дъре и започна да ме разкарва из Оргун с нея. Гумата на колелото ѝ бе пукната и тя трополеше в прахоляка, известявайки отдалеч появата ни. Аз седях в коша и се преструвах на сакат.